

Tarinat ovat nyt arvossaan

Tilda Tasala oli kansanperinteen suurkerääjä

■ Pelkosenniemi
Sohvi Oivas

Emistä Tilda Tasala (1892 - 1978) Luvulta teki alkuun suuren kansanperinteen tallettajana. Hän on kirjoittanut muistitun tuhansia murresanoja, sananparsia, uskomuksia, lauluja ja kansanrunoja, joita päätös on myös tallennettu arkistoihin.

Nyt nuorin tarinat ovat arvokkaita sarteja, joiden kautta voi päästä kurkistamaan menneeseen, arkeen

eli siihen elämään, jota tavallinen kansa eli. Kansan käyttämä kieli oli hyvin värikkää ja kuvailevaa.

Esimerkiksi humalasta ja humalan värvästä kuvaavia sanoja Tilda Tasalan merkinnät on löytenyt pitkä luettelo mm. väänäpää, ruusupöppö, pökkiä, tuprakassa, puoporetta, tuusanlaakana, jallatoma, hulluma pätsä, hullukassa, rakkihumalasta, puolelkaunun tarhaasa ja puhekirjillä.

Tilda Tasala oli kiinnostunut kirjoittamisesta, ja vuuhla harvaus sai kilpailusta, joihin hän osallistui. Vahitellen kansanperintettä tallotettiin hänen kirjoittamaan mittava määrä. Häntä luokiteltiin suurkerääjäksi, jollaista Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansan-

runousarkistossa tunnetaan vain noin neljäkymmentä. Yleisemmin tunnettu kansanperintön tallettaja on ollut Samuli Paulaharja, joka myös järjestelmällisesti tallensi antiikin elämästä Suomessa.

SKS alkoi organisoida kerääjiä ja sisäisesverkoitamaan jo 1890-luvulta alkaen. Tuota kautta tavalliset ihmiset ovat osallistuneet perinteen keruutyöhön eri puolilla Suomea. Kansanperintöarkisto on henkilön perusteen ja folkloristisen tutkimuksen keskusarkisto, joka erinämiin omaksi osastokseen SKS:ssä vuonna 1934.

Lähtö: Kalle Leppä lehti 14.11.1961.
Tapani Niemi esitteli Luovutettuja tarinoita 5.7.2003 ja www.fi.kit.

Perinnettä, ripaus uutta ja omaa

• Ensi mukavaahan emäntien pöytä laittaminen on, kunhan vain olisi las, miäsi pystyisi tekemään, ja kun olisi nuorempia tekijöitäkin, toivotti Raija Jääskeläinen Pelkosenniemellä.

Hän on ollut mukana ruokaperintön elvyttämisessä niin, että pitoruokien on laivista muuseuksi ripaus uusia mielisiä ja oman osuutensa. Perinteistä kampanioijaksi esimerkiksi kukin leipoo oman kilostalansa mukaan; maakuvaiteiluja valikoimassa on paljon.

Hevosistakin kerätään tarinoita

SKS:n kansanperintöarkistoon voivat kansanperintöistä kiinnostuneet lähettää keräämistä aineistoa, kirjoituksia, kuvia ja äänitteitä.

Talteen otetaan mm. tarinoita, uskomuksia, tarikoja, leikkkejä, vitsejä, lauluja, sananparsia ja arvotuksia, muistitietoja juhla- ja merkkipäivien vietoista sekä kuvallisia ihmisten arkisissa elämäntilanteissa.

Kansanperintöarkisto järjestää keruukilpailuja. Nyt on menossa mm. hevostarinoiden perinteen ja muistitiedon keruukilpailu. Hevostarinointi on suunnattu kaikille, joita hevoset mielivät, harvustuksen tai ammattilaisilta kiinnostavasti. Keruussa on kolme keskeistä laajuuksia: historia, nykytila ja alan ammattilaiset. Kilpailu päättyy syyskuun lopussa.

Hevonen on ollut ihmisen toveri ajassa ja työssä tuhansia vuosia, ja nykyään se on yhä merkittävämpi vapaa-ajan kumppani. Vielä 1960-luvulla Suomessa oli lähes 400 000 hevosta. Aika, jolloin hevonen oli kaidille tuttu kulkuneuvo tai työkumppani, on jäänyt taakse. Käytössä on paljon vanhaa hevostietoa ja taitoa: mitä hevonen merkitse, miten siihen sairautta, miten sitä hoidettiin ja käsiteltiin.

Keräystyön ja hevostutkimuksen suostu jatkuvasti kasvavassa hevosten määrä on noussut 80 000:een. Nykyhevosista kolmasosa on ratsuja ja loput ravihevosia. Myös tuo murros, hevosten siirtyminen työstä ihmisen vapaa-ajaksi, on nyt syytä tallentaa. Miten hevonen tänä päivänä koetaan?

Tuohon tapaan SKS:n kansanperintöarkisto etsii avustajia ja joidenkin väkää hevostarinointi- ja keruukilpailun. Menneillä on myös mm. laboratoriotyön perinteen keruukilpailu ja reseptivaluuseerien perintekeruun.

■ Raija Jääskeläinen on valmistunut penehtivä viisaryhtymille hakijalla luokkaan. Asevalvontatutkinnon koki myös mm. Huttu-ukon keitto sekä termimaidosta valmistettu uunijauho.

Rikas aarteisto aivan lähellä

on kehittetty Emäntien pöytä, jotka ovat saaneet hyyteeksi eväitä myös tarinaperinteestä.

• Oman arvontuntoutia ja lähtökohdiansa tuntevia ihmisiä eivät maailman tuulet heiluttele. Tällä kaarella valmistetaan paikallisia idemiteitä. Juuret ovat tärkeä ihmisille. Nuorempi sukupolvi on menettänyt oteensa menneeseen, ja niinpä tarinat ovat juurihoitoa juuretonta.

Tarinat kiinnostavat ihmisiä, sillä ovat esimerkiksi mm. Harry Potter -kirjojen menestys ja J.R.R. Tolkienin Tars Sormusten Herrasta. Tolkienin tarun pohjana on muuten ollut suomalainen taru - Kalevala.

• Meillä on perinteitä ja rikas aarteisto. Miksi meistä meri edemmäs kaasaan, kun muut läyivät ammantamassa tarinoita meiltä? Täällä tuo kaikki on käsien ulottuvilla, kun vain nostamme asioita esiin, muistuttaa Tapani Niemi.

■ Toimittaja Tapani Niemi rakentaa pelkosenniemellä etsimään eväitä maailman ohjelmaväljän kehittämiseen paikalliseen omasta kulttuuriperinteestä.

Kotikyän historialta ja vanhoista kansanperinteistä kiinnostunut toimittaja Tapani Niemi on kaivannut SKS:n Kansanperintöarkistosta Tilda Tasalan tallettaman kirjallisen aineiston.

Peto-hankkeen yhtenä osana on kehittyä perinteisiin pohjautuva matkailu. Ruokaperinteeseen liittyvistä tuotteista